

PASVIK-INARI

YHTEINEN LUONTO JA HISTORIA

PAATSJOEN–INARIN ALUE

Karun erämaaluonnon halki kulkeva vehreä Paatsjokilaakso ulottuu Inarijärveltä Barentsinmerelle. Norjan ja Venäjän rajalla mutkitteleva jokilaakso muodostaa monipuolisen elinympäristön useille eläin- ja kasvilajeille. Alue on tunnettu erityisesti rikkaasta linnustostaan.

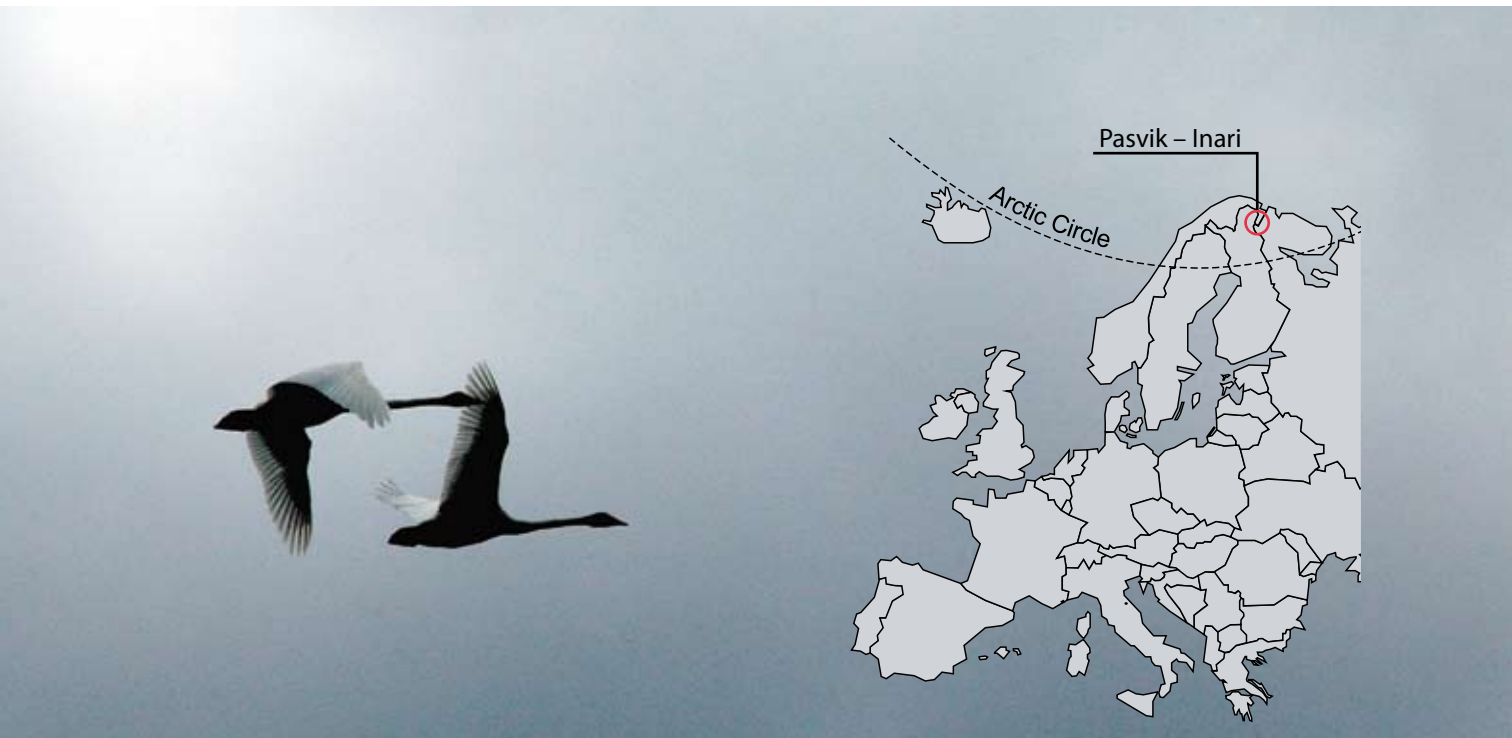
Jokea ympäröi erämaan hiljainen kauneus. Laaja mäntymetsäalue, jota pilkkovat pienet suot, lammet ja purot, ulottuu Vätsärin erämaasta Norjan ja Venäjän puoleiseen Paatsjokilaaksoon.

Lumoava erämaa tarjoaa erinomaiset puitteet retkeilyyn ja luonnossa virkistytymiseen. Toukokuusta heinäkuuhun keskiyön aurinko valaisee maiseman. Vaellusretki syvälle erämaahan vaatii hyviä erätaitoja ja runsaasti retkeilykokemusta, mutta opastetulle polulle voi poiketa lyhyemmällekin päiväretkelle.

Syvällä kairassa viihtyvälle kalamiehelle purot ja järvet tarjoavat runsaasti saalista. Inarijärvi ja siihen laskevat sivujoet soveltuvat hyvin myös veneilijän tai melojan retkikohteiksi. Talvella alueeseen voi tustua hiihtäen tai vaikkapa koiravaljakolla. Muotkavaaran rajapyykillä, missä kolmen valtakunnan rajat kohtaavat, voi vierailla jalan tai hiihtäen.

Mittavan erämaan säilyttämiseksi on Paatsjoelle ja Inariin perustettu useita erityyppisiä suojelualueita. Laaja yhteistyöverkosto ulottuu yli valtiorajojen. Siihen kuuluvat Suomessa sijaitseva Vätsärin erämaa-alue, Norjan puolella sijaitsevat Ylä-Paatsjoen kansallispuisto ja maisemansuojelualue sekä Paatsjoen luonnonpuisto, jonka venäläinen vastinpari on Pasvik Zapovednik.

LUONTO

Paatsjokilaakso ja sitä ympäröivä erämaa sijaitsevat taigan luoteisimmalla reunalla. Täältä pohjoiseen maisema muuttuu tunturikoivikoksi ja puuttomaksi tunturikankaaksi. Erämaan sydänosissa soiden ja lampien pirstoma vanha männikkö on saanut kasvaa ilman merkittävää ihmisvaikutusta. Suurten järvien kiviset rannat avautuvat puiden lomasta.

Pohjoisessa vuodenaikojen vaihtelut ovat huomattavia. Vaikka kylmä talvi kestääkin pitkään, lyhyet kesät ovat lämpimiä ja hyvin valoisia. Lapin lyhyt kesä päättyy syksyn kauniiseen ruskaan.

Ankarat pohjoiset olosuhteet vaativat Paatsjoen ympäristössä eläviltä lajeilta sopeutumista. Monet kasvit ja eläimet esiintyvät täällä levinneisyytensä äärirajoilla. Lajisto on eurooppalaisten, aasialaisten ja arktisten lajien sekoitus. Esimerkiksi vanhoissa metsissä viihtyvä kuukkeli on alueelle tyypillinen itäinen laji. Meren läheisyys vaikuttaa kasvillisuuteen erityisesti alueen koillisosissa, missä lumipeite on talvella ohuempi ja maan lämpötila alhaisempi. Siellä ruohokanukka ja sammalet ovat yleisiä.

Erämaa on porojen laidunalue, mutta myös hirviä liikkuu Paatsjoen alueella runsaasti. Vaikka Paatsjokilaakso onkin tunnettu tiheästä karhukannastaan, harva saa tilaisuuden kohdata karhun sen omassa ympäristössä. Myös pienemmät pedot, kuten kettu, kärppä ja näätä, piilottelevat metsän suojassa.

Paatsjoen luonnonpuiston sydämessä sijaitsee Höyhenjärvi, joka on Paatsjoen luonnontilaisimmillaan säilynyt osa. Matala ja rehevä Höyhenjärvi on nimensä veroinen, sillä se on pesimälinnustoltaan erityisen rikas. Järvi sulaa aikaisin keväällä ja jäätyy vasta myöhään syksyllä, ja se onkin tärkeä muuttolintujen levähdyspaikka. Paatsjokea ympäröivät laajat kosteikkoalueet muodostavat tärkeän elinympäristön myös monille kasveille. Esimerkiksi maariankämmeä ja yövilkkä viihtyvät kosteikoissa ja purojen varsilla.

KULTTUURI JA HISTORIA

Joki on ollut laakson asukkaille tärkeä elämän lähde jo vuosisatojen ajan. Kalastus ja vesilintujen pyynti ovat olleet keskeisiä elinkeinoja. Rantaniityiltä on niitetty kotieläimille heinää talveksi. Joki oli patoamiseen saakka myös kulkuväylä Barentsinmerelle. 1920-luvun tukkisavotoissa kaadetut puut uitettiin jokea pitkin suistoalueen sahoille, Elvenesiiin ja Jakobsnesiin. Laajojen nikkeliesiintymien löytäminen Petsamosta aiheutti muutoksia jokilaakson ympäristössä. Sen seurauksena Paatsjoen koskia alettiin valjastaa sulattojen tarvitseman energian tuotantoon.

Historiallisesti merkittävä Paatsjoen–Inarin alue on myös kulttuurien kohtaamispaikka. Alue on osa Saamenmaata (Sápmi), missä saamelaisasutus on jatkunut jo pitkään. Nykyään alueella asuu inarinsaamelaisia, kolttasaamelaisia ja pohjoissaamelaisia. Pohjoissaamelaiset ovat suurin saamelaisvähenmistö Norjassa ja Suomessa. Inarinsaamelaiset ovat perinteisesti asuttaneet pääasiassa Inarijärven ympäristöä. Kolttasaamelaiset menettivät toisen maailmansodan aikana kotialueensa Petsamossa.

Nykyisin suurin osa kolttasaamelaisista asuu Inarin kunnan itäosissa ja Etelä-Varangin kunnassa Norjassa. Monet muualle muuttaneet kolttasaamelaiset ovat säilyttäneet oman kulttuurinsa ja ortodoksisen uskon. Varhaiselta keskiajalta saakka myös suomalaiset, norjalaiset ja venäläiset ovat asettuneet asumaan Paatsjoen–Inarin alueelle. Kulttuurit ovat saaneet vaikutteita toisiltaan yli rajojen, mutta niille ominaiset perinteet elävät yhä. Paikallisista museoista löytyy runsaasti lisätietoa sekä alueen varhaisesta että myöhemmästä asutuksesta ja perinteisistä elinkeinoista.

Porotalous on yhä yksi pääelinkeino pohjoisessa. Erämaassa laiduntavat porotokat liikkuvat vuodenajan ja ravinnon saatavuuden mukaan eri alueilla. Perinteisesti kaikki poron osat on hyödynnetty. Nahkasta on valmistettu kenkiä ja vaatteita ja luista on tehty työkaluja ja koristeita.

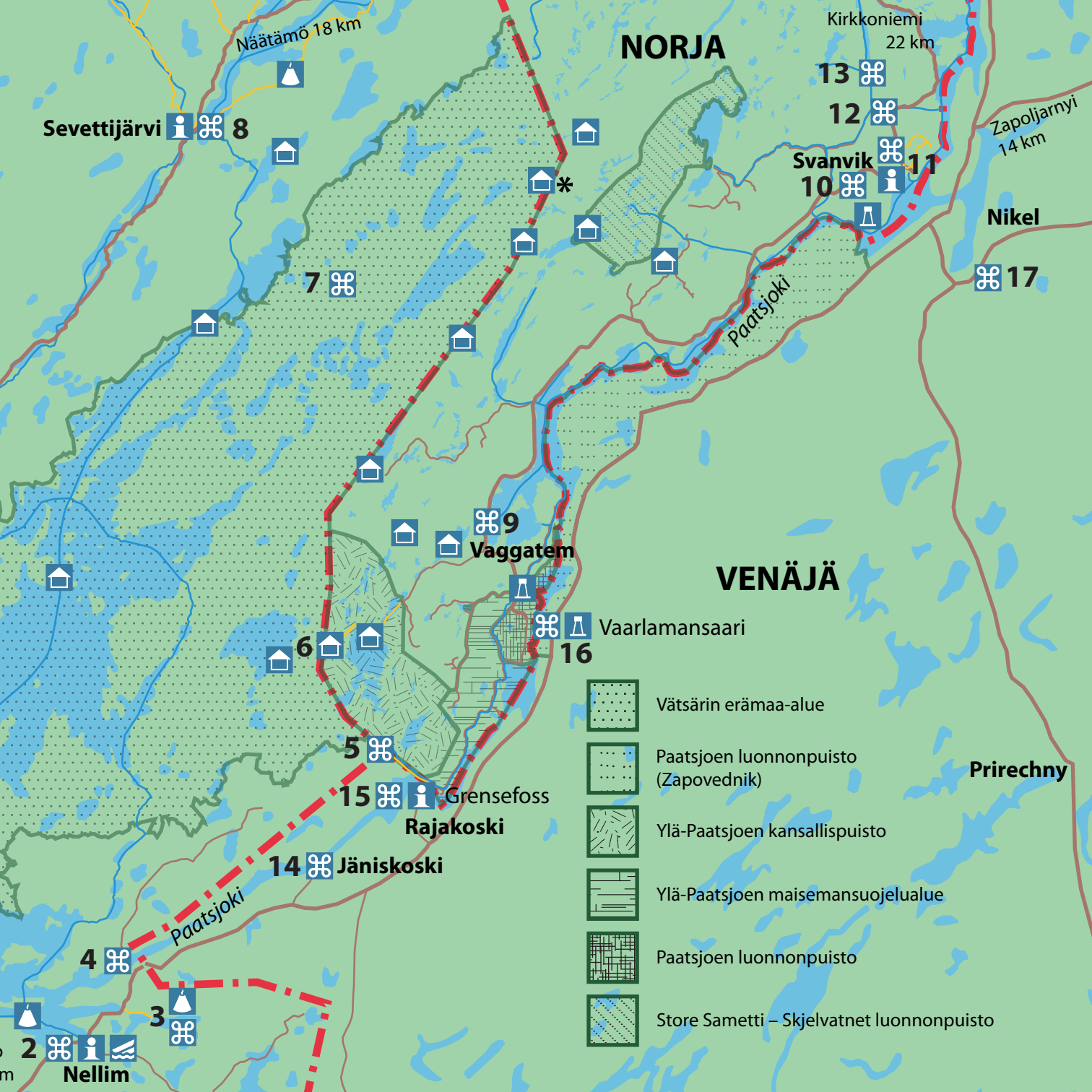

- 1 Siida, Saamelaismuseum ja Ylä-Lapin luontokeskus
- 2 Ortodoksinen kirkko, Nellimin satama, kauppa/baari
- 3 Uittoränni, Rautaportin polku
- 4 Paatsjoen silta
- 5 Kolmen valtakunnan rajapyykki
- 6 Piilolan portti Suomen ja Norjan välillä
- 7 Vätsärin vanha poroaita
- 8 Kolttien perinnetalo, ortodoksinen kirkko, kauppa/baari
- 9 Vaggatemin entisöity vankileiri
- 10 Høyde 96, havaintotorni, kahvila/matkamauistomyymlä (avoinna kesäaikaan)
- 11 Ylä-Paatsjoen kansallispuiston opastuskeskus, kasvitieteellinen puutarha, Svanvikin kirkko, maailman pisin kammi, Etelä-Varangin museo, Björklundin tila (avoinna kesäaikaan)
- 12 Etelä-Varangin museo – Strandin museo, karhupesä
- 13 Etelä-Varangin museo – Namdalen, vanha norjalaistila (avoinna kesäaikaan)
- 14 Jäniskosken kylä
- 15 Rajakosken kylä, Paatsjoen luonnonpuiston (Zapovednik) toimisto
- 16 Schaanningin talo, havaintotorni
- 17 Nikkelin museo
- * Rajapään autiotupa, avoinna 1.6.–30.9.

- Info
- Nähtävyys
- Lintutorni
- Autiotupa
- Kota
- Satama

- Kesäretkeilyreitti
- Moottorikelkkaura

SUOMI

Vätsärissä voi kokea todellisen erämaan rauhan. Karun kaunis luonto näyttäytyy parhaimmillaan valtavassa maisemien mosaiikissa. Erämaassa ei ole merkittäviä polkuja, ja vain muutama autiotupa tarjoaa suojaa kulkijalle. Retkeily pohjoisessa luonnossa on haastavaa ja edellyttää hyviä suunnistustaitoja ja huolellista suunnittelua.

Elämyksiä löytää myös Inarijärven ympäristössä viihtyvä matkaaaja. Luonnosta tai kulttuurista kiinnostuneelle on tarjolla useita kohteita, mutta järvi itsessään on jo melkoinen nähtävyys. Seudun matkailuyrittäjät järjestävät kalastus- ja veneilymatkoja. Talvella kannattaa kysellä mahdollisuuksia koiravaljakkoajeluun tai moottorikelkkailuun.

Viehättävää Nellimin kylää asuttivat alun perin inarinsaamelaiset. Tukinuitosta saatavat tulot houkuttelivat sinne myös suomalaisia 1900-luvun alkupuolella. Sotien jälkeen kylään muutti Petsamon kolttasaamelaisia. Kyläkuvaa komistaakin hirsiraken- teinen ortodoksinen kirkko. Paatsjoentien varressa voi ihailla Venäjälle avautuvaa jokimaisemaa.

Nellimin kylän lähialueilla voi tutustua savotta- historiaan vierailemalla kunnostetulla uittorännillä. Rännille johtavan polun varrella esitellään alueen sotahistoriaa. Rautaportiksi kutsuttu jylhä, kallio-

seinämien ympäröimä lahdelma oli sotien aikaan (1939–1944) strategisesti tärkeä. Lahden molemmille puolille rakennettiin linnoituksia Jäämerelle johtavan tien puolustamiseksi.

Nellimissä on majoitus- ja matkailupalveluita tarjoavia yrityksiä. Kyläkaupassa voi tehdä ostokset tai käydä lounaalla. Nellimissä sijaitsee yksi Inarijärven veneilijöille tärkeimmistä kala- ja venesatamista.

Vätsärin pohjoispuolella sijaitseva Sevettijärven kylä on kolttasaamelaisen kulttuurin keskus Suomessa. Kesäaikaan kolttien perinnetalossa esitellään vanhoja perinteitä ja kulttuuria sekä myydään kylä- läisten tekemiä käsitöitä. Kylän ortodoksinen kirkko restauroitiin vuonna 1991. Sevettijärvellä ei ole hotellia, mutta lähistöllä sijaitsevat lomakylät tarjoavat majoitusta. Kyläkaupassa voi käydä ruokailemassa tai täydentämässä eväskoriaan.

Asiakaspalvelupisteet tarjoavat ajantasaista tietoa vaelluskohteista, nähtävyyksistä, matkailuyrityksistä ja majoitusmahdollisuuksista. Metsähallituksen palvelupisteistä voi kysyä myös kalastus-, metsästys- ja moottorikelkkailulupia.

Katso lisätietoja osoitteesta www.luontoon.fi.

Metsähallituksen palvelupisteet:

Ylä-Lapin luontokeskus Siida Puh. + 358 20 564 7740, siida@metsa.fi

Ivalon asiakaspalvelu Puh. +358 20 564 7701, ivalo@metsa.fi

Inari Info Puh. +358 16 661 666, inari.info@saariselka.fi, www.inarilapland.org

NORJA

Metsän peittämät loivat rinteet, kimmeltävät lammet ja järvet, laajat suot – tämä on Paatsjokilaakso. Alue tunnetaan kasveistaan ja eläimistään, monia itäisiä lintuja ja kasveja ei tavata muualla Norjassa. Ei ihme, että Paatsjokilaaksossa on useita suojelualueita.

Svanvikissa sijaitsevassa kansallispuiston opastuskeskuksessa (Bioforsk Svanhovd) voi tutustua kulttuuriin ja luontoon ja löytää tietoa alueen nähtävyyksistä. Pohjoisen kasvilajiston monimuotoisuus näyttäytyy Svanvikin kasvitieteellisessä puutarhassa upeassa loistossaan.

Ylä-Paatsjoen kansallispuistoon pääsee helpoiten ajamalla Sortbrysttjerniin johtavaa soratietä. Merkitty luontopolku johtaa ensin Ellenkoian autiotuvalle, joka on avoinna kulkijoille. Ellenkoialta polku jatkuu Norjan ja Suomen raja-aidalle, Piilolan portille. Toinen tie kansallispuistoon kulkee maisemansuojelualueen halki. Suojelualueen eteläosassa sijaitsevasta Grensefossista on vain viiden kilometrin kävelymatka Muotkavaaran rajapyykille.

Høyden 96:ssa sijaitsevasta entisestä armeijan tarkkailutornista voi ihailla kumpuilevaa maisemaa ja nähdä kauas Venäjän puolelle. Tornin pieni kahvila

on avoinna kesäkuusta elokuuhun. Paatsjoen rikasta linnustoa pääsee tarkkailemaan jokivarren lintutorneista. Paatsjokilaaksossa voi vierailla myös oikealla karhunpesällä.

Kulttuurikohteista kiinnostuneen kannattaa tutustua alueen museoihin. Strand Museum ja Bjørklund Gård esittelevät alueen luontoa, historiaa ja kulttuuria. Maailman pisin kammi rakennettiin uudelleen 1922, ja se on nykyään rajavartioston ylläpitämä rajahistoriamuseo. Svanvikin vuonna 1932 rakennettu kappeli on kylän maamerkki.

Paatsjokilaakso ei ole vilkasta turistialuetta. Alueella on kuitenkin useita matkailuyrittäjiä, jotka mielellä ohjaavat vieraansa seikkailuihin jalan, veneellä, koiravaljakolla tai suksilla. Laaksosta löytyy majoitusta eri tarpeisiin, mökkejä ja vierasmajoja. Omia polkujaan kulkeva saa suojaa autiotuvista. Ostoksilla voi käydä Skogfossin tai Svanvikin kaupoissa.

Luonnon rauha odottaa sinua Paatsjoella.

Lisätietoja:

Kirkkoniemen matkailuinfo, Puh. +47 78 992 544, www.kirkenesinfo.no

Bioforsk Svanhovd, Puh. +47 46 41 36 00, www.pasvik.no

VENÄJÄ

Paatsjoen luonnonpuisto (Zapovednik) on Kuolan alueen luonnonpuistoista nuorin. Kapea puistoalue rajautuu Paatsjokeen Venäjän ja Norjan rajalla. Mäniköt vuorottelevat sammaleisten soiden ja puronnotkelmien kanssa. Puiston keskiosien tuntureilta avautuu kiehtova jokimaisema.

Paatsjoen luonnonpuisto on koskemattoman luonnon valtakuntaa, ja suurin osa alueesta on varattu ainoastaan tutkimustarkoituksiin. Vierailijoille on avoinna puiston eteläosassa sijaitseva merkittävä kulttuuriperintökohde, Vaarlamansaari. Saaren tukikohtana toimii kuuluisan norjalaisen ornitologin Hans Schaanningin rekonstruoitu talo. Korkeassa havaintotornissa voi ihailla joen hiljaista virtausta kohti korkealle kohoavaa Kalkupya-tunturia.

Vaarlamansaarella näkyy merkkejä sekä varhaisesta suomalaisasutuksesta että toisen maailmansodan aikaisesta toiminnasta. Saaren niityt ja koivikot ovat jäänteitä siellä aikaisemmin harjoitetusta maataloudesta.

Vaikka luonnonpuiston ydin onkin varattu tutkimustarkoituksiin, ovat lähialueet helpommin saavutettavissa. Asutus keskittyy kyliin. Luonnonpuiston toimisto sijaitsee Rajakoskella, missä on myös yksi Paatsjoen vesivoimalaitoksista. Toimistosta saa lisätietoa alueen luonnosta ja sieltä voi ostaa

matkamuistoja. Majoittuminen Rajakoskella on mahdollista, sillä kylässä on pieni hotelli. Lisäksi kylässä on sauna, monitoimikeskus, kauppa, lääkäriasema ja posti.

Rajakoskelta käsin voi vierailla läheisessä Jäniskosken kylässä vaikkapa vesitse. Matka kestää moottoriveneellä vain puolisen tuntia. Jokivarren maisemat ihastuttavat – pienet mäntypeitteiset saaret kohoavat vedestä utuisen pehmeinä. Petsamon ja Titovkan jokivarsilla on kuvankauniita vesiputouksia ja hyviä kalapaikkoja. Matkailuyrittäjät järjestävät kalastusmatkoja jylhien rinteiden suojaamiin puhtaisiin vesistöihin.

Useimmat matkailijat saapuvat Venäjän puoleiseen Paatsjokilaaksoon suurten tehdaskaupunkien, Nikkelin tai Zapoljarnyn kautta. Nikkelin kulttuuritalon ja musiikkikoulun kulttuuritarjonta kannattaa käydä tarkistamassa. Nikkelin museossa esitellään alueen rikasta kulttuuria ja historiaa. Suonijoella voi ihailla kaunista vesiputousta.

Petsamon alue sijaitsee rajavyöhykkeellä, ja siellä liikkuminen on rajoitettua. Matkaa suunnitellessa kannattaa ottaa yhteyttä matkailuyrittäjiin kutsun ja rajaluvan saamiseksi. Matkailuyrittäjät järjestävät myös kalastuslupia.

Lisätietoja:

Paatsjoen luonnonpuisto (Pasvik Zapovednik)

Puh. +7 8155 450881/452500 (Nikkelin toimisto) ppasvik@rambler.ru, www.pasvik.org.ru

Petsamon kunta

Puh. +7 815 54 50578, adm_pech@mail.ru

Muurmanskin aluehallinto, talouskehityksen osasto

Puh. +7 8152 486286/486287, www.murmantourism.ru

Pääyhteistyökumppanit Pasvik–Inari yhteistyössä ovat Metsähallitus, Lapin luontopalvelut, Finnmarkin lääninhallitus ja Paatsjoen luonnonpuisto (Zapovednik). Esite on tuotettu osana yhteistyöhanketta Inari–Pasvik-alueen luonnonsuojelun ja kestävän luontomatkailun edistäminen (2006–2008) ja rahoitettu EU Interreg III A Pohjoinen/Tacis-ohjelmista.

METSÄHALLITUS

Pasvik Inari
Trilateral Park

www.pasvik-inari.net

